

Tutu ña n̄ṭaa taSantiago

*TaSantiago ti'ví ra to'on yó'o
ña ch̄indeé ra na kándixa Jesucristo*

¹ Yi'í kúu taSantiago, ɬaa ɬa kása chiño ɲoo Ndios xí'in ɲoo Jesucristo, ɬaa taKá'no ɲoo yó. Táa i tutu yó'o ña ti'ví i to'on va'a ch̄indeé i ndó'ó naño yó nalsrael, na niṭiṭa ní'no na táku ndi'i saá xiiña ɲoo ño'o ñoyívi yó'o.

Ña kóni Ndios kasa ndivi yó kivi kixaṭ ñaxó'vi ɲoo yó

² Nañani yó xí'in náki'va yó na kándixa Jesucristo, ná kunakaṭ ñasii ini ndó kivi kixaṭ ndi'i saá ɲoo ña xó'vi ɲoo ndó. ³ Saá chi kúndaṭ ini yó ndí ndi'i saá ɲoo ña xó'vi kúu ña xíto ndoso m̄ji yó án ndixa kándixa ka yó Jesucristo. Ta xí'in ñayó'o sákuá'á yó nduu yó niṭi na kundeé xí'in ña yo'vi, ta on sandakoo yó yich̄i va'a. ⁴ Tá on vása sandakoo yó yich̄i va'a, vará kuá'a ní ña xó'vi yó, ta saá nduu yó niṭi na va'a niṭaṭ xá'no ɲoo Ndios, kuu yó niṭi na on vása xini ñó'ó ka ink̄a ɲoo ndee ña kasa ndivi na ña káchí ini Ndios.

⁵ Ta yóo ñii ndó'ó, ta kúman̄i xí'in ndó ñandíchí vaxi ɲoo Ndios, ta va'a ndukú ndó ña ɲoo Ndios, ta ndixa taxi ra ñandíchí nda'a ndó. Saá chi ɬaa ɬa va'a ini kúu Ndios, on vása kúchiton ra nda ñii niṭi, ta táxi ra ñandíchí nda'a ndi'i niṭi na ndúkú ña ɲoo ra; ñandíchí yó'o kúu ña xini ñó'ó ñii ñii niṭi ña va'a kutaku na ndatán kóni Ndios. ⁶ Ta kivi ndúkú yó ñandíchí ɲoo Ndios, ta xini ñó'ó kandixa ndino'o ini yó ndí ndixa taxi ra ña xini ñó'ó yó nda'a yó. Ta on vá'a kaka ovi ini yó, chi ndatán yóo takuii tá kánda xino ɲoo m̄ni, ta kuá'an rá yó'o ta kuá'an rá kaṭ, ke'é tachi xí'in rá, saá yóo niṭi na xika ovi ini. ⁷ Ta niṭi na xika ovi ini nda man̄i kundati na naki'in na ñava'a ndúkú na ɲoo

Ndios, chi Ndios on taxi ra ña nda'a na. ⁸ Chi nivi na xika ovi ini, vitin xani ini na: “Yichi yó'o kúu ña va'a ní”, ta inka kivi tuku xani ini na: “Va inka yichi yó'o kúu ña va'a ka”, ta saá tuku tuku násama na yichi noo xika na.

⁹ Ta ndó'ó, nañani yó án náki'va yó na kúu nandá'vi ta kándixa ndó Jesucristo, ná kunakaa ñasij ini ndó, chi naná'no kúu ndó noo yichi Ndios. ¹⁰ Ta ndó'ó, nañani yó án náki'va yó na kúu nakuíká, ná kunakaa ñasij ini ndó chi nákonini ndó nandá'vi kúu ndó noo Ndios. Ndatán yóo yita ña ndúta yuku, ta yachi ndí'i xa'a ña, saá yóo nivi nakuíká, chi on vása kundeé ñakuíká nivi koo ña ndi'i saá kivi vaxi. ¹¹ Tá xitaan vaxi kana ño'o, ta kixá'á ndeé ní chíkaa ña ka'ni, ta yuku kuí kixá'á ña yíchi ña, ta yita livi kóyo ña noo ño'o, ta ndí'i xa'a ña. Ñii ki'va saá kundo'o nakuíká, kisa chiño na ta livi ní táku na, ta ñii kuiti kixaa ña kivi na.

Yóo ñayo'vi koto ndoso ña miji yó

¹² Nákaa va'a ñasij níma nivi na kúndeé ini xí'in ndi'i ñayo'vi xíto ndoso ña'á, ta vará nda yo'vi ní xó'vi na, ta on vása sándakoo na kándixa na Jesucristo. Ta saá Ndios cha'vi ra nivi yó'o xí'in ña kutaku na xí'in ra ndi'i saá kivi ña vaxi, chi saá yóo to'on ña nika'an ra chindú'u ra kundivi xa'a nivi na kí'vi ní ini xini ña'á. ¹³ Tá yóo ñii ndó'ó xani ini ndó ke'é ndó ña on vá'a, ta on kani ini ndó ndí Ndios kúu taa ta chinda'á ndó'ó ke'é ndó saá. Chi Ndios nda lo'o on vása xani ini ra ke'é ra ña on vá'a, ni on vása chú'u ra nivi ke'é na ña on vá'a. ¹⁴ Ta ña káchí ini miji yó kúu ña chinda'á miji yó ke'é yó ña on vá'a, ta sándá'vi ña miji yó kasa ndivi yó ña on vá'a. ¹⁵ Táná kasa ndivi yó ña on vá'a ña kúsi ini yó, ta saá nakava yó kuachi, ta kixá'á yó taxi xí'in miji yó kutaku yó ña on vá'a. Ta xa'a ñayo'o ku'a'an yó yichi noo ndaño'ó yó ta on kuchiño kutaku yó xí'in Ndios.

¹⁶ Ndó'ó nataa ñani yó xí'in ndó'ó náña'a kǐ'va yó, kí'vi ní ini ǐ xínǐ ǐ ndó'ó. Ndátǒ'on ǐ xí'in ndó: On sandá'ví xí'in mǐi ndó. ¹⁷ Chi ndi'i ña ndino'o va'a kómǐ yó ta naki'in kǎ yó, Yivá yó Ndios táxi sǐi ra ña nda'a yó. Ta Ndios kúu tǎa tǎ kǐsa va'a ndi'i ña kúu ño'o yé'e ña yóo ñoyívi ñino. Ta mǐi Ndios on vása yóo ra ndatán yóo ña yé'e kǐsa va'a ra, saá chi ndásava yóo ña nákasǐ noo ña yé'e yó'o, ta on vása tívi kǎ noo ña ta nákoó kundatǐ. Ta Ndios, on koó ña kúchiño nasama ña'á, ta ni on vása násama xí'in mǐi ra. ¹⁸ Xa'a ña kándixa yó to'on ra ña kúu ñandaa, ta Ndios sanduu ra mǐi yó sa'ya ra, ta ndasa ra mǐi yó ñivi xaá. Ta saá kúu yó nanoó noo ndi'i inkǎ ña ndasa xaá Ndios kǐvi ña vaxi.

Ñayó'o ká'an xa'a yichǐ ndaa noo Ndios

¹⁹ Ndó'ó nañani yó xí'in náki'va yó, chikaa so'o ndó ña kǎ'an ǐ xí'in ndó vitin: Ndi'i ndó xínǐ ñó'ó sakuá'á ndó konǐ so'o ndó ña ká'an inkǎ ñivi xí'in ndó; tá kónǐ ndó ndakuijn ndó yu'u na, ta si'na kani va'a sǐni ndó ndá to'on kúu ña va'a ndakuijn ndó yu'u na. Ta on kama ní saá ini ndó xí'in ñivi. ²⁰ Chi táná saá ini yó xí'in inkǎ ñivi, ta on kǐvi kasa ndivi yó ña kónǐ Ndios. ²¹ Ñakán tava ndó ndi'i ña on vá'a ñó'o kǎ ini ndó xí'in ndi'i ñakini ñó'o kǎ níma ndó, ta ndixa sandakoo ndó ké'é ndó ndi'i ña on vá'a. Ta xí'in ñato'ó naki'in ndó to'on Ndios ña ñika'an ra xí'in yó. Chi to'on Ndios yó'o kómǐ ña ndee ña sakaku ña mǐi yó.

²² On sandá'ví xí'in mǐi ndó. Tá ndasaá kuiti xínǐ so'o ndó to'on Ndios, on vása ndáya'ví ní ñayó'o. Saá chi ndixa xínǐ ñó'ó kasa ndivi yó ña ká'an to'on Ndios, ta ko'on yó yichǐ noo xá'nda chiño ra. ²³ Ñivi na kuiti xínǐ so'o to'on Ndios, ta on vása kǐsa ndivi na ña ká'an to'on ra, nayó'o yóo na ndatán yóo ñii tǎa tǎ ndasaá kuiti xító ra noo ra noo yutátá. ²⁴ Chi tayó'o kuiti xító ra noo ra, ta saá kée ra kuá'an ra, ta on vása ndí'i ini ra ndasa ndii ra noo ra,

ta kama nándoso ra ndasaá káa noo ra. ²⁵ Ta nivi na on vása nándoso to'on Ndios ña xini so'o na, ta chíkaa na ndee nándukú na kasa ndivi na ña xá'nda chiño to'on yó'o, ta xa'a ña ké'é na ñayó'o, kunakaa ñasii ini na. Chi to'on Ndios ña va'a ndino'o kúu ña, ta kómí ña ndi'i ndee ra ña chindeé ña mij yó ña on vása ka'nda chiño ka ñandiva'a noo yó.

²⁶ Tá yóo ñii ndó ta xáni sini ndó va'a ndíkon ndó yichi Ndios, ta on vása násita xí'in mij ndó noo ndi'i ña on vá'a ka'an ndó, ta na sándá'ví xí'in mij kúu ndó, chi noo Ndios on vása ndáya'ví yichi ku'a'an ndó. ²⁷ Tá ku'a'an yó yichi nda ña ndáya'ví noo Yivá yó Ndios, ta ndixa kasa ndivi yó ñava'a ta chindeé yó ndi'i nivi na xó'vi, na kúu naválí xindá'ví na on ko yivá sí'í, ta na kúu náña'a ná nixi'i yij, ta kundaa yó xí'in mij yó ña on ke'é yó ña on vá'a nda'tán ké'é nivi ñoyívi yó'o.

2

Xíni ñó'ó kuki'vi ini yó koni yó ndi'i nivi

¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, ndó'ó kúu na kándixa Jesucristo, Taa taKá'no noo yó, ta kómí ndi'i ndee va'a. Ta xa'a ña kándixa ndó saá, on vá'a nakaxin ndó nivi, saá chi ñii ki'va xíni ñó'ó kuki'vi ini yó koni yó nandá'ví xí'in nakuíká. ² Tá nácutá'an yó ve'e noo kisa ká'no yó Ndios, tá xíto yó ñii taquíká niki'vi ra noo ndóo yó, ta ndíxin ra tikoto ña va'a ña yá'ví ní, ta nakaa se'e ña yé'e nda'a ra, ta tuku xíto yó vaxi inka taa, tay'o kúu ñii tandá'ví, ta ndíxin ra tikoto lálá yatá, ta ndá'ví ní káa ra, ³ ta mij yó kama ní ta va'a ní to'ó ku'a'an yó naki'in yó taquíká, ta ká'an yó xí'in ra, káchí yó saá: “Koo ún, tata, yó'o yóo táyí tón va'a koo ún”, káchí yó xí'in ra. Ta xí'in tandá'ví síin ká'an yó xí'in ra, káchí yó saá: “Kundichi ún nda kaa, án noo ño'o yó'o va'a koo ún”, káchí yó xí'in ra. ⁴ Tá saá

kísa ndivi yó xí'in nivi, ñayó'o sán'a ndí nákaixin yó nivi chi va'a ka naki'in yó nakuika noo nandá'vi. Ndatán yoo nachiiño na on vása va'a kisa nani kuachi, saá yoo mii yó, tá nákaixin yó nivi.

⁵ Nañani yó xí'in náki'va yó, koni so'o va'a ndó ña ká'an i xí'in ndó: Ndios nika'an ra ndí nandá'vi ñoyívi yó'o kuu nakuika noo ra xa'a ña kándixa na Jesucristo. Ta nivi na kándixa yó'o kúu na kutaku xí'in ra ta ka'nda chiño na xí'in ra noo ndi'i ña yóo, chi saá yóo to'on ña nika'an Ndios chindú'u ra kundivi xa'a nivi na kí'vi ní ini xini ña'a. ⁶ Ta mii ndó, on vá'a ké'é ndó chi kisa niño ndó nandá'vi. ¿An on sivi nakuika kúu na sáxo'vi ní ndó'ó, ta chíkaa na kuachi xa'a ndó noo nachiiño ña sando'o na ndó'ó? ⁷ ¿An on sivi mii nakuika yó'o kúu na ká'an to'on on vá'a ta kúsiki na kivi Jesucristo, Taa taKá'no noo yó?

⁸ Noo to'on Ndios ña nitaa taMoisés xina'a, yóo ndayí ña kúu ña ká'no va'a nika'an Ndios, káchí ña saá: “Ñii ki'va ndatán kí'vi ini ndó xini ndó xí'in mii ndó, saá kuki'vi ini ndó koni ndó natá'an ndó.” Tá ndino'o ini ndó kisa ndivi ndó ndayí yó'o, ta saá va'a ké'é ndó. ⁹ Tá nákaixin ka ndó nivi ta náki'in va'a ka ndó nakuika noo nandá'vi, ta nákuiso ndó kuachi, chi yá'a ndoso ndó ndayí Ndios. ¹⁰ Ta saá, tá yóo nivi na kisa ndivi ndi'i ndayí Ndios ña nitaa taMoisés, ta yá'a ndoso na ñii laá kuiti ndayí yó'o, ta xa'a ñayó'o nákuiso na kuachi noo Ndios. Ñii ki'va ndatán niya'a ndoso na ndi'i ndayí Ndios, saá yóo kuachi ndíso na noo Ndios. ¹¹ Saá chi ñii laá Ndios kúu taa ta xa'nda chiño ndi'i ndayí. Xa'nda chiño ra: “On vá'a kusun ñii taa xí'in ñii ña'a ña on sivi kúu ñásí'í ra, ta ni on vá'a kusun ñii ña'a xí'in ñii taa ta on sivi yii ñá kúu.” Ta tuku xa'nda chiño Ndios: “On vá'a ka'ni ñii nivi inka nivi.” Ta saá ká'an i xí'in ndó, tá ñii taa xa'ni ra ñii nivi vará on vása ní-kisin ra xí'in inka ña'a ña on sivi kúu ñásí'í ra, ta

tayó'lo nákuiso ra kuachi noo Ndios, chi ndatán yóo taa ta niya'a ndoso ndi'i ndayí, saá yóo ra. ¹² Xíni ñó'ó koto va'a yó xa'a to'on ká'an yó ta xí'in ña kélé yó. Saá chi vaxi ñii kivi Ndios kasa nani ra xa'a kuachi yó. Ta xí'in to'on ña xa'nda chiño Jesucristo, kasa nani ra ña, chi to'on ña xa'nda chiño Jesucristo kómí ña ndee ña chindeé ña mji yó ña on ka'nda chiño ka ñandiva'a noo yó. ¹³ Ta kixaa kivi kasa nani Ndios xa'a kuachi yó, Ndios on kundá'ví ini ra koni ra nivi na on vása ní-kundá'ví ini xini inka nivi. Ta nivi na kundá'ví ini xini inka nivi, Ndios kundá'ví ini ra koni ra na. Ña kundá'ví ini yó xíni tá'an yó kúu ña xini ñó'ó ní noo Ndios, saá chi xí'in ña kundá'ví ini ra xini ra nivi kasa nani ra kuachi na.

*Xíni ñó'ó kasa ndivi yó to'on Ndios,
on sivi koni so'o kuiti yó to'on ra*

¹⁴ Nañani yó xí'in náki'va yó, tá kuiti ká'an yó: “Yí'i kándixa i Jesucristo”, káchí yó, ta on vása kisa ndivi yó chiño va'a ña sán'a ña ndixa kándixa yó ra, ta to'on ká'an yó ndí kándixa yó, on vása ndáya'ví ña noo Ndios, ni on kúchiño ña sakaku ña mji yó. ¹⁵ Saá chi tá xito yó yóo ñii ñani yó án ñii ki'va yó, ta on koó ña kundixin na, ni on koó ña kuxu na, ¹⁶ ta káchí yó xí'in na: “Nakutá'an yó inka kivi. Va'a koo ún, ta va'a ná koo tikoto kundixin ún chi vixin ní, ta ku'a kuxu ún nda xaa ini ún”, káchí yó xí'in na, ta on vása taxi yó ña xini ñó'ó na nda'a na, ta nda manj ká'an yó to'on yó'lo xí'in na, chi on vása ndáya'ví ña. ¹⁷ Tá ndasaá kuiti ká'an yó kándixa yó Jesucristo, ta on vása kisa ndivi yó chiño va'a ña kóni Ndios, nda manj ká'an yó kándixa yó Jesucristo, chi to'on vichí kuiti kúu ña.

¹⁸ Tá ñii ndó ká'an, káchí ndó: “Yóo nivi na kándixa Jesucristo, ta on koó chiño va'a kélé na. Ta yóo inka nivi na kándixa Jesucristo, ta kisa ndivi na chiño va'a ña kóni Ndios”, káchí ndó. Ta yí'i ká'an i, tá on koó chiño va'a

ké'élé n̄ivi, ta saá ɔn kɔ́ó ña kómí na sáná'a na ndí ndixa kándixa na Jesucristo. Ta n̄ivi na ké'élé chiño va'a, nayó'o kómí na ñava'a sáná'a na ndí ndixa kándixa na Jesucristo. ¹⁹ Tá yóo inka ndó ká'an, káchí ndó: “Kándixa i yóo ñii laá Ndios.” Ta ndó'ó ká'an saá, vará va'a kándixa ndó, ta xíní ñó'ó kundaa ini ndó ndí ñii k̄i'va saá ndí'i ñaníma ndiva'a kándixa ña yóo ñii laá Ndios, tãda k̄isin ña chi yí'ví ña xa'a ñayó'o. ²⁰ Nañani yó xí'in náki'va yó, ɔn kí'ví ní kani s̄ini ndó. Xíní ñó'ó kundaa ini ndó ndí nda maní kúu ña kándixa ndó Jesucristo tá ɔn vása k̄isa ndivi ndó chiño va'a ña kóni Ndios kasa ndivi yó. ²¹ ¿Án ɔn vása náka'an ndó ndasaá ké'élé ta Abraham, xii síkuá yó kuiya xina'á? Chi tayó'o chikaá so'o ra, ta kãdixa ra to'on ña n̄ika'an Ndios xí'in ra, ta k̄isa ndivi ra ña sokɔ ra sa'ya ra ta Isaac noo Ndios. Ta xa'a ñayó'o, Ndios n̄ika'an ra ndí ta Abraham kúu ra ta va'a ndino'o noo Ndios. ²² Ta vitin kũdãã ini ndó ndí xíní ñó'ó nakutá'an ña kãdixa ra xí'in ña k̄isa ndivi ra ndatán kóni Ndios, ta xa'a ña chiño va'a k̄isa ndivi ra, ñitondãã ra ña x̄indaa ndino'o ini ra Ndios. ²³ Ta saá kundivi ña n̄ika'an to'on Ndios ña káchí: “Ta Abraham kãdixa ra Ndios, ta xa'a ñayó'o, Ndios n̄ika'an ra ndí ta Abraham kúu ta ta ndii ta ɔn kɔ́o kuachi ndiso noo ra”, káchí to'on Ndios. Ta xa'a ña k̄isa ndivi ra ñayó'o, n̄ika'an n̄ivi saá: “Ta Abraham kúu ta ta náta'an va'a xí'in Ndios.”

²⁴ Ñakán kũdãã ini yó Ndios ká'an ra ndí n̄ivi na va'a ndino'o kúu yó noo ra, chi kãdixa yó ra ta k̄isa ndivi yó to'on ra. ²⁵ Ta yóo inka to'on ña ndát'o'on xa'a ñii ña'a ñá naní Rahab, kuiya xina'á n̄ixiyo ñá ta xa'a si'un n̄ik̄isin ñá xí'in ku'a ní ta. Ta Ndios n̄ika'an ra ndí nduu ñaña'a va'a ndino'o noo ra xa'a ña ch̄indeé ñá na Israel; chi n̄aki'in va'a ñá ɔvi ta ta n̄ixa'an x̄ito naní ñoo Jericó. Saá chi ñá Rahab taan se'é ñá nataa yó'o ini ve'e ñá, ta ch̄indeé ñá na n̄ikaku na noo ñaño Jericó, ta saá kuchiño ndikó na kuano'o na noo ndáti inka nataa tá'an na. ²⁶ To'on yó'o

sáná'a ña m̄ij yó ndí ña x̄inj ñó'ó ní kúu ña kasa ndivi yó chiño va'a ña kóni Ndios. Ta vitin va'a ná kani s̄inj ndó xa'a inka ña sáná'a, ndí ȳikí koñu yó x̄i'in n̄im̄a táku kómí yó, on kuchiño ta'vi tá'an ña, saá chi tá on koó n̄im̄a táku kómí yó, ta n̄ivi n̄ixi'li kúu yó. Ta saá kúndaḡ ini yó tá ndixa kándixa yó Ndios, ta on kuchiño ta'vi tá'an ña kándixa yó ra x̄i'in ña kisa ndivi yó chiño ña kóni ra.

3

X̄inj ñó'ó koto va'a yó xa'a to'on ka'an yó

¹ Nañani yó x̄i'in nák̄i'va yó, va'a ndasaá kuiti lo'o ndó ndukú ndó kuu ndó n̄ivi na sáná'a to'on Ndios. Saá chi Ndios kasa nani ra xa'a to'on ña sáná'a n̄ivi, ta yo'vi ní ka saxo'vi ra n̄ivi na sáná'a ña on s̄iví ñandixa kúu, ta ndixa yo'vi ka xo'vi nayó'o noo inka n̄ivi na kándixa to'on Ndios. ² Ndi'i m̄ij yó kua'a ní yich̄i nákava yó kua'a ní kuachi. Tá kuchiño nan'i yó n̄ivi na nda ñii yich̄i on vása ká'an nda ñii to'on on vá'a, ta n̄ivi yó'o ndixa kúu na nava'a ndino'o. Tá ndixa va'a kuchiño n̄ivi xá'nda chiño na noo to'on ká'an na, ta ñii ki'va saá kuchiño n̄ivi yó'o ka'nda chiño na noo ndi'i ña on vá'a kóni ke'é ȳikí koñu na. ³ Ta vitin kani s̄inj ndó xa'a ña sáná'a ñii ka ña chíkaḡ yó yu'u tíkuáyí ña nasita yó rí. Ñii ka lo'o ní kúu ña, ta x̄i'in ñakaḡ yó'o kuchiño ka'nda chiño yó noo kit̄i ká'no yó'o ña ko'on rí x̄i'in yó noo kóni m̄ij yó. ⁴ Ta inka ña ndáto'on i x̄i'in ndó, kani s̄inj ndó xa'a tón barco. Ta tón ká'no ní kúu nó, vará nda x̄inj ñó'ó nó tach̄i ndeé ní ña sakanda ña nó ko'on nó, ta x̄i'in ñii yiton lo'o tón naní timón káva na tón barco yó'o ña ko'on nó noo kóni m̄ij taḡ ta káva tón barco. ⁵ Ta ñii ki'va saá ndó'o yó x̄i'in to'on ña ká'an yó. Saá chi lo'o ní yáḡ kómí yó ña táxi kama ní ka'an yó to'on, ta vará nda lo'o ní yáḡ kómí yó, ta ña ndeé ní kúu ña noo ndi'i ȳikí koñu yó. Ndatán yóo ñii ño'o lo'o chíin ña x̄ixi,

ta kúchiño ña ka'mi ña ñii yukū ká'no ñoo yóo kua'a ní yiton, saá yóo yáa yó, chi kúchiño ña sandi'i ña xa'a kua'a ní ñivi. ⁶ Ndatán yóo ño'o xíxi, saá yóo to'on ká'an yó. Chi yáa yó táxi ña ka'an yó ndi'i saá ñoo to'on ña on vá'a, ta ndi'i ndee to'on on vá'a yó'o vaxi ña ñoo mii ñaníma ndiva'a ká'no, ta kúchiño ña kasa kini ña ta sativi ña mii yó ndi'i saá kivi táku yó ñoyívi yó'o. ⁷ Ndixa mii yó nanivi xini va'a yó ndasaá ka'nda chiño yó ñoo ndi'i saá ñoo kití tí yóo ñoyívi yó'o, kití tí kúu tíyukú, kití tí yóo ndixin, kití tí ñóo tixin ñoo ño'o xíka, xí'in ndi'i kití tí ñó'o ini takuí. ⁸ Ta nda ñii ñivi on kivi ka'nda chiño na ñoo to'on ña vaxi ñoo yáa mii na. Chi yáa yó ña táxi ka'an yó to'on on vá'a, kómí ña ndee ndiva'a ña ka'an ña to'on xati ña satakué'e ini ñivi. ⁹ Ñoo yáa yó vaxi to'on ña kisa ká'no yó Yivá yó Ndios. Ta tuku mii ñoo yáa yó vaxi to'on ña ká'an yó sátavi chi'ña yó inká ñivi. Ta on vá'a ka'an yó saá, chi Ndios kúu ta ta kisa va'a ndi'i ñivi ndatán yóo mii ra. ¹⁰ Nañani yó xí'in náki'va yó, on vá'a kasa ndivi yó saá ña kée ovi ñoo to'on yu'u yó. Chi on vá'a ka'an yó to'on ña sátavi chi'ña ñivi, ta tuku kee to'on yu'u yó ña ka'an yó ná ke'é Ndios ñava'a xí'in ñivi. ¹¹ Ta va'a kani sinj ndó ña saná'a ñii pozo ñoo vaxi takuí. Ndatán yóo pozo yó'o, saá yóo yu'u yó xí'in to'on ká'an yó. Saá chi ñii pozo ñoo káku takuí visi, on kivi kaku takuí yo'va ini ña. ¹² Ñandixa kúu ña, on vása kivi koon tíceituna nda'a tón higo, ta ni on vása kivi koon kui'i higo nda'a tón uva. Ñakán tá yóo ñii pozo, on kivi ñii káchí kaku takuí visi xí'in takuí yo'va ini ña.

Ñayó'o ká'an xa'a ñandichí ña vaxi ñoo Ndios

¹³ Tá yóo ñii ndó'ó, ta xani sinj ndó ñivi ndichí ní kúu ndó ta kúndaq ini ndó yichí Ndios, ta saá xini ñó'ó ke'é ndó ñava'a, ta to'ó ní kutaku ndó, ta xí'in ñayó'o saná'a ndó ndí ndixa ñandichí Ndios kómí ndó. ¹⁴ Tá yóo ñii ndó'ó, ta

kuíni ini ndó xíni ndó inká nivi, ta káchí ini ndó kúu ndó na kúchiño ka ñoo inká nivi, ta saá on vá'a kasa ká'no xí'in miji ndó ña kani sinj ndó ndí nandíhí ní kúu ndó, chi on sivi ñandaa kúu ña xáni sinj ndó. ¹⁵ Saá chi tá xáni sinj miji ndó ndí nivi ndíhí ní kúu ndó, ta ña xáni sinj ndó saá on sivi ña vaxi ñoo Ndios kúu ñayó'o, ñandíhí miji ndó yó'o kuiti ñandíhí nivi ñoyívi yó'o kúu ña, saá chi ñandiva'a ká'no táxi ña kani sinj ndó ndí nivi ndíhí ní kúu ndó. ¹⁶ Saá chi tá yoo nivi na kuíni ini xíni tá'an, ta káchí ini na kúu na na kúchiño ka ñoo inká nivi, ta ñoo táku ñayó'o on koo ñat'ó na xí'in inká natá'an na, chi yoo ndi'i saá ñoo ña on vá'a ké'é na. ¹⁷ Ta nivi na kómí ñandíhí ña vaxi ñoo Ndios, ñayó'o kúu nivi na ké'é ñava'a ñoo Ndios, to'ó táku na, on vása káni tá'an na xí'in inká nivi, na va'a ini kúu na xí'in inká nivi, ta kúndá'ví ini na xíni na inká nivi, ta sáná'a na ñoo nivi ñava'a ña xíni na ke'é na, ta on vása nákaixin na nivi, ni on vása kúu na nivi na vatá án na ovi yu'u. ¹⁸ Ta nivi na vivíi táku xí'in tá'an, ta ñii ki'va saá ndúkú na ta chíndeé na ña vivíi kutaku inká nivi xí'in tá'an na, ñayó'o kúu na kísa ndivi ña kóni Ndios, ta Ndios káchí ra ndí ñayó'o kúu nivi na va'a ndino'o.

4

*On kúchiño kundik'on yó yichí Ndios,
ta ñii káchí kundik'on yó yichí ñoyívi yó'o*

¹ ¿Míkíá vaxi ña táxi kani tá'an ndó xí'in tá'an ndó? Ndi'i ña on vá'a ña kúsij ini ndó ke'é ndó, ñayó'o káku ña níma miji ndó. Ña on vá'a ña yoo níma ndó, ndi'i saá kivi káni tá'an ña xí'in ndó, chi kóni ña ka'nda chiño ña ñoo ndó. ² Ndó'ó kísa kuíni ndó xí'in inká nivi xa'a ña kómí na, chi kóni ndó kukomí ndó ku'a'a ní ñakuíká. Ta on kivi kukomí ndó ña, ta xa'a ñayó'o sákaku ndó kuachi xí'in tá'an ndó, ta káni tá'an ndó xí'in na, ta xá'ni ndó nivi, chi kísa yichí ini ndó xa'a ña kómí na. On vása kómí ndó

ña kóni ndó chi on vása ndúkú ndó ña ñoo Ndios. ³ Chi tá yóo ña ndúkú ndó ñoo Ndios, ta on vása náki'in ndó ña, saá chi ndasaá kuiti ndúkú ndó ñakuíká kóni mji ndó ña koni ñó'ó ndó ñoo káchí ini mji ndó, ta on vása ndúkú ndó ña kóni Ndios. ⁴ ;Ndó'ó kúu nivi na on vása ndino'o kí'vi ini xini ndó Ndios! ;Án on vása kúndaá ini ndó, ndi'i nivi na náta'an va'a xí'in ñoyívi yó'o on kúchiño kuu na nivi na náta'an va'a xí'in Ndios? Saá chi nivi na kúsiñ ini kisa ndivi ndi'i ña on vá'a ña kisa ndivi nivi ñoyívi yó'o, nivi yó'o kúu na on xiin chikaá so'o to'on Ndios, ni on xiin na koni na ra. ⁵ Xíni va'a yó to'on Ndios ña ñitaa na xina'á kúu ñandaá ña káchí ndí Níma Ndios ña chikaá ra ini ndi'i mji yó na kándixa ña'á, kí'vi ní ini ña xini ña mji yó, ta nda lo'o on xiin ña kuxíká yó ñoo Ndios. ⁶ Ta Ndios ká'no ní ñava'a taxi ra nda'a yó ña chindeé ra yó kundeé yó ñoo ña on vá'a, chi kí'vi ní ini ra xini ra mji yó. Káchí to'on ra saá: “Ndios on xiin ra koni ra nivi na kisa ká'no xí'in mji; ta va'a ní ka chindeé ra nivi na to'ó ní ini ñoo ra”, káchí to'on Ndios. ⁷ Ñakán xini ñó'ó kandixa ndó Ndios ta kasa ndivi ndó ña kóni ra. Ta ñoo ñaníma ndiva'a ká'no xini ñó'ó kasa ndee xí'in mji ndó, ta kasa téé ndó níma ndó ña on chikaá so'o ndó ña ká'an ña, ni on kasa ndivi ndó ña kóni ña, ta saá ñaníma ndiva'a ká'no yó'o kama kee ña ko'on ña ñoo ndó. ⁸ Kuyatin ndó ñoo Ndios, ta saá Ndios kuyatin ra ñoo ndó. Ndó'ó na ké'é ña on vá'a, sandakoo ndó ndi'i ña on vá'a ké'é ndó. Ta ndó'ó nivi na ovi yu'u, vitin xini ñó'ó sandakoo ndó yichi ñoyívi yó'o ta ndino'o ini ndó ko'on ndó yichi Ndios. ⁹ Ná kuchuchú ini ndó ta ná kuaku ndó xa'a ña on vá'a ke'é ndó. Ná sandakoo ndó ña kúsiñ ní ini ndó xini ndó ñoyívi yó'o, ta nduu ndó nivi na kuchuchú ini, ta ndikó ini ndó xa'a ña on vá'a ke'é ndó. ¹⁰ Kuxítí ndó ta kuaku ndá'ví ndó ñoo Ndios ña kasa ká'no ini ra xa'a ndó, ta nduu ndó nivi na va'a ñoo ra, ta Ndios ndasa ra ña kuu ndó nivi naná'no yichi ñoo xá'nda chiño

ra.

On vá'a ka'an yó to'on ndiva'a xa'a tá'an yó

¹¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, on ka'an ndó to'on ndiva'a xa'a tá'an ndó. Táná ka'an ndó to'on ndiva'a xa'a nañani ndó án xa'a náki'va ndó, ta saá níma mji ndó káku ña kisa ndaa ndó xa'a kuachi tá'an ndó. Tá saá ká'an ndó, ta on vása kisa to'ó ndó ña xá'nda chiño Ndios, ña káchí ndí xini ñó'ó kuki'vi ini yó koni yó natá'an yó. Ta xini ñó'ó kasa ndivi ndó ña ká'an ndayí Ndios, ta on vá'a kani sini ndó ndí mji ndó kúu na ná'no ka noo Ndios. ¹² Nii laá Ndios kúu ta ta chindú'u ndayí, ta ndasaá mji Ndios kúu ta kúchiño kasa nani xa'a kuachi nivi, chi kómí ra ndee ña kúchiño sakaku ra nivi án taxi ra ña ndi'i xa'a na. Ta mji ndó, on koó ndayí kómí ndó ña ka'an ndó xa'a natá'an ndó ndí ndíso na kuachi noo Ndios.

On vása xini yó tá kutaku yó kivi taan

¹³ Sava ndó'ó ká'an ndó saá: “Vitin án taan ko'on yó inka ñoo ká'no, ta kasa chiño yó ñii kuiya, ta ku'a ní s'i'ún kukomí yó”, káchí ndó. Ta vitin koni so'o va'a ndó ña ka'an i xí'in ndó. ¹⁴ On vása xini yó yukía vaxi kundo'o yó kivi taan. Saá chi on xini yó ndasaá yóo ña táku yó. Ndatán yóo ñii vikó nó'ó noo yuku, kánóo ña ñii káni lo'o ta saá ndáño'ó ña, saá yóo ña táku yó. ¹⁵ Ta xa'a ña on vása xini yó yukía kundo'o yó kivi ña vaxi, va'a ka ka'an yó, kachí yó saá: “Tá Ndios kóni ra, ta kutaku yó ta kasa ndivi yó chiño yó'o án chiño ka”, saá xini ñó'ó ka'an yó. ¹⁶ Ta ndó'ó, ndatán ká'an nivi na ña'a ní ini, saá ká'an ndó, chi xani sini ndó kómí ndó ndee ka'nda chiño ndó noo ndi'i ña ke'é ndó. Ta ña xani sini ndó saá, ña on vá'a kúu ña. ¹⁷ Koto va'a ndó; tá xini ndó ke'é ndó ñava'a, ta on vása kisa ndivi ndó ñava'a yó'o, ta saá kómí ndó kuachi noo Ndios.

5

Ndá'ví ní n̄ivi nakuíká na kúu na ndiv̄'a ini

¹ Kon̄i so'lo va'a ndó'ó, n̄ivi na kúu nakuíká. Kuaku ndó ta kuchuchú ini ndó chi vaxi k̄iv̄i ña xo'v̄i ní ndó. ² Xa kixá'á tá'ȳi ndi'i ñakuíká kómí ndó, ta ndi'i tikoto ndó xa xaxi títikisin ña. ³ Ndi'i ñaoro xí'in ndi'i ñaplata ña kómí ndó xa n̄ikusu ndi'i ña. Ta xa vaxi yatin k̄iv̄i ña kasa nani Ndios xa'a kuachi ndi'i n̄ivi, ta ndi'i ña n̄ikusu yó'o kúu ña ndakuijn xa'a ña on vá'a ke'é ndó. Ta xa'a ña ndakuijn ña saá, Ndios ti'ví ra ndó'ó ko'on ndó koko ndó noo xixi ño'o ndi'i saá k̄iv̄i. Saá chi ndó'ó ndasaá kuiti ndi'i ní ini ndó nakaya ndó ndi'i ñakuíká ta taan va'a ndó ña, ta on vása ní-xini ñó'ó ndó ña ndatán kóni Ndios. ⁴ Tuku kon̄i so'lo ndó. Ndó'ó on vása ní-cha'vi ndó n̄ivi na kisa chiño xí'in ndó noo ño'o ndó, ta n̄ivi na kisa chiño yó'o ndeé ní ká'an kuáchí na xa'a ndó. Ta Ndios, ta kómí ndi'i nde, xini so'lo ra ña ká'an na xa'a ndó. Si'un ña on vása ní-cha'vi ndó nayó'o ndakuijn ña ndi ndíso ndó kuachi noo Ndios. ⁵ Ñoyívi yó'o xa va'a ní táku ndó xí'in ñakuíká ndó, ta xí'in si'un ndó xa ké'é ndó ndi'i ña kúsij̄ ini ndó. Xa xixi ní ndó, ta xi'i ní ndó ta sanaño ní ndó m̄ij̄i ndó ndatán naño kit̄i tí ka'ni na kuxu na, ta xa yatin vaxi k̄iv̄i ña kasa nani Ndios xa'a kuachi ndó. ⁶ Ndó'ó nakuíká sakuiso ndó kuachi n̄ivi na on koó kuachi kómí, t̄anda xa'ni ndó sava na, ta na on koó kuachi kómí yó'o on vása ní-kuchiño na xí'in ndó.

Xini ñó'ó kasa ndeē yó ini yó noo ña xo'v̄i yó

⁷ Ta saá, nañani yó xí'in náki'va yó, chikaa ndó ndeē xí'in m̄ij̄i ndó ña kundati ndó anda k̄iv̄i kixi tuku Jesucristo, ta ta kúu taKá'no noo yó. Ndixa xini ndó ñii ta ta kisa chiño noo ño'o si'na xini ñó'ó kasa ndeē ra ini ra kundati ra anda k̄iv̄i kixá'á sav̄i koon rá, ta kua'no ña chi'i ra, ta saá anda kixaa k̄iv̄i ña nakaya ra ña xa'no yó'o ta kon̄i ñó'ó ra ña. ⁸ Ta m̄ij̄i ndó, ñii ki'va saá xini ñó'ó kasa ndeē ndó ini

ndó, ta ɔn sandakoo ndó kundati ndó, chi yachi ní kixaa kivi ndikó tuku Jesucristo. ⁹ Nañani yó xí'in náki'va yó, ɔn vá'a ka'an ndó to'on kuáchí xa'a tá'an ndó, chi tá saá ka'an ndó, ta Ndios kasa nani ra xa'a kuachi mii ndó ta saxo'vi ra ndó'ó. Xa yatin ní vaxi ɬaa ɬaa kasa nani xa'a ndi'i kuachi nivi. ¹⁰ Nañani yó xí'in náki'va yó, naká'án ndó xa'a naprofeta na nika'an ndoso to'on Ndios xina'á. Nayó'o nixo'vi ní na ta kúndeé na kuchiño na xí'in ndi'i ña nixo'vi na. Ta kisa ndee na ini na ña xindati na ña sakaku Ndios na. Ta ndó'ó, ñii ki'va saá xini ñó'ó kasa ndee ndó ini ndó ña kundati ndó. ¹¹ Tá yóo nivi na va'a kúndeé xí'in ndi'i ña yo'vi ní xó'vi na, ta nákaa ñasii ini na, ta saá kúndaq ini yó ndí Ndios chindeé ra nayó'o. Ta ndó'ó xa xini so'o ndó xa'a taJob. Vará ndeé ní nixo'vi ra ta kúndeé ra xí'in ndi'i ña nindo'o ra, ta ɔn vása ní-sandakoo ra yichi Ndios, ta Ndios taxi ra ñava'a nda'a tayó'o sondi'i. Xí'in ñayó'o Ndios saná'a ra ndí ɬaa ɬaa ká'no ini kúu ra ta ki'vi ní ini ra xini ra nivi.

¹² Nañani yó xí'in náki'va yó, koni so'o va'a ndó ña ká'an i xí'in ndó vitin, chi inká to'on ká'no kúu ña. ɔn chiná'a ndó xa'a ñoyívi nino, ni xa'a ñoyívi yó'o, ni xa'a nda ñii inká ña yóo kuva'a. Tá ka'an ndó saá: “Ke'é i chiño yó'o”, án ka'an ndó: “ɔn ke'é i chiño yó'o”, ta saá xini ñó'ó kasa ndivi ndó ndatán yóo ña ká'an ndó. Chi tá ɔn vása kisa ndivi ndó to'on ká'an ndó, ta Ndios saxo'vi ra ndó'ó.

¹³ Tá ñii ndó'ó yóo ní ña xó'vi ndó, ta xini ñó'ó ka'an ndó ndukú ndó noo Ndios ña chindeé ra ndó'ó. Tá ñii ndó'ó kúsij ní ini ndó, ta xini ñó'ó kata ndó yaa yii ña kasa ká'no ndó Ndios. ¹⁴ Tá ñii ndó'ó ndeé ní ndó'o ndó, ta xini ñó'ó ka'an ndó kana ndó naxikua'a ve'e ño'o ña kixi na ka'an na ndukú na noo Ndios xa'a ña sanda'a ra ndó'ó, ta xí'in ndayí Jesucristo chikaa na aceite sinj ndó án noo kí'vi yikí koñu ndó. ¹⁵ Tá naxikua'a yó'o ndáa ini na Ndios xí'in ndino'o ini na, ta kándixa na ndí Ndios kasa ndivi ra ña

ndúkú na noo ra, ta saá Ndios sanda'a ra na ndeé ndó'o. Chi tá nivi na ndeé ndó'o yó'o kómí na kuachi noo Ndios, ta Ndios kasa ká'no ini ra xa'a kuachi na. ¹⁶ Ñakán xíní ñó'ó na'ma ndó kuachi ndó xí'in tá'an ndó, ta ndukú ndó noo Ndios xa'a tá'an ndó ña sandúva'a Ndios ndó'ó. Chi Ndios xíní so'o ra ta táxi ra ña xíní ñó'ó nivi na kúu na xí'in ña ndixa ndino'o ini ndukú noo ra. ¹⁷ ¿An on vása náka'an ndó xa'a taprofeta Elías?, taa ta nika'an ndoso to'on Ndios xina'á. Xikuu ra ñii nivi ndatán yóo mji yó. Ta xí'in ndino'o ini ra nika'an ra ndukú ra noo Ndios ña on koon savi, ta saá on koó savi ní-koon noo ño'o uni kuiya sava. ¹⁸ Ta niva'a uni kuiya sava, ta tuku nika'an ra ndukú ra noo Ndios ña koon savi, ta saá kixá'á kóon savi ndatán xíní ñó'ó koon rá, ta noo ño'o tuku nakoo kui'i nda'a ndi'i yiton tón kui'i, ta ninduta ña chi'i nivi ta nakoo ndi'i noo ñaxíxi.

¹⁹ Nañani yó xí'in náki'va yó, tá ñii ndó'ó sandakoo ndó yichi ña ndaa, ta inká ndó'ó ká'an ndó xí'in nivi yó'o ña nandikó tuku na ko'on na yichi ña ndaa, ²⁰ ta yi'i kóni i ña kundaa va'a ini ndó ndí ña va'a ní kúu ña ke'é ndó saá. Chi tá chindeé ndó nivi ña nandikó ini na ta sandakoo na kuachi ña nakava tuku na, ta tuku naki'in na ku'a'an na yichi Ndios, ta xí'in ñayó'o chindeé ndó na ña kaku na ña on ndaño'ó na noo Ndios. Ta Ndios kasa ká'no ini ra xa'a ndi'i kuachi nivi yó'o, vará yóo ku'a'a ní kuachi ndíso na.

Alacatlalzala Mixtec New Testament
Mixtec, Alacatlalzala: Alacatlalzala Mixtec New Testament (New
Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Alacatlalzala

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun
2022

a74bfb3f-bd55-5ab9-983e-8d19de48c198